

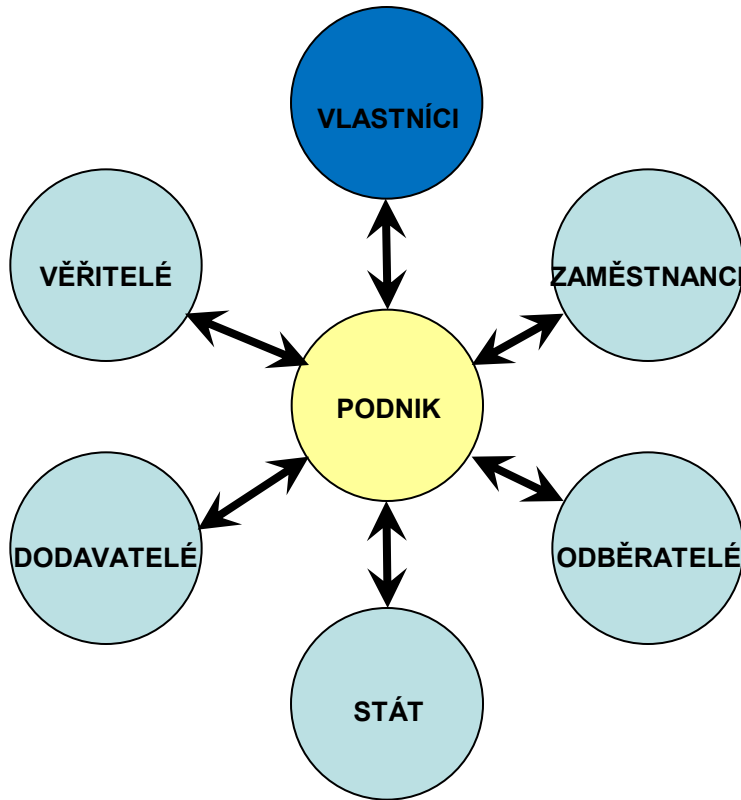
Téma 4:

Řízení vztahu podniku k vlastníkům

Ladislav Blažek

1. Podnik a vlastníci – vklad, očekávání, moc
2. Způsob uplatňování moci vlastníků
3. Podnikatelská seskupení

1. Podnik a vlastníci – vklad, očekávání, moc

Vklad: Hmotný, nehmotný a finanční kapitál.

Očekávání: Maximalizace zúročení vloženého kapitálu.

*ekonomické - dividendy, tržní cena
mimoekonomické - rodinný podnik aj.*

Moc: Moc vlastníků vyplývá z jejich vlastnického podílu na kapitálu. Tuto moc uplatňují buď v tzv. systému „voting“, nebo „exit“.

2. Způsob uplatňování moci vlastníků

Záleží na

- ✓ podílu vlastníků na řízení
- ✓ struktuře vlastnictví
- ✓ struktuře řídicích orgánů

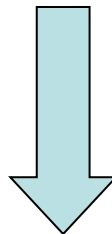
S tímto souvisí tzv. organizačně-právní formy podnikání

- Podniky jednotlivce
- Obchodní společnosti osobní
- Obchodní společnosti kapitálové

a) Podíl vlastníků na řízení

Vlastníci se zpravidla na řízení

- plně podílí v podnicích jednotlivců
- plně podílí v osobních obchodních společnostech, ale ne nutně všichni (např. ne komanditisté)
- podstatně méně podílí ve společnostech s ručením omezeným
- spíše výjimečně podílí v akciových společnostech

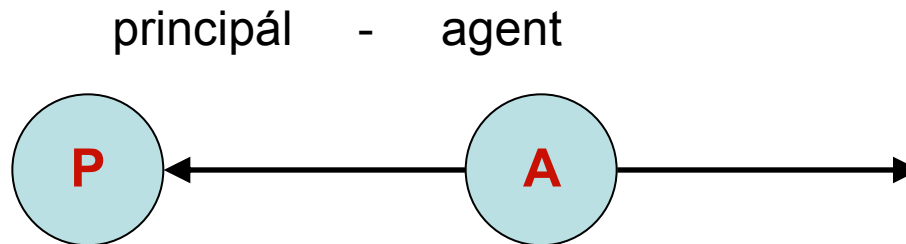

oddělení vlastnictví od řízení

Oddělení vlastnictví od řízení

- ✓ informační asymetrie
- ✓ zastupitelský problém a jeho náklady
- ✓ nedokonalé smluvní vztahy
- ✓ volnost v jednání manažerů a pobídkové smlouvy

neúplná
smlouva

zbytková práva výnosů - zbytková práva řízení

b) Struktura vlastnictví

☐ Vlastnictví podniku je

- vysoce koncentrované
- středně koncentrované
- rozptýlené

- majorita
- kontrolní balík
- PZI (10 %)

☐ Vlastníky podniku jsou

- fyzické osoby (osobní vlastnictví)
- právnické osoby (institucionální vlastnictví: podílové fondy, banky, stát, municipality, podniky apod.)

c) Struktura řídicích orgánů

- U podniků jednotlivců a u osobních obchodních společností jsou vlastníci statutárními orgány a řídí společnost.
  - výjimkou jsou komanditisté a společnosti, u nichž stanoví společenská smlouva jinak
- U kapitálových obchodních společností definuje zákon strukturu řídicích orgánů - corporate governance (správa a řízení společnosti)

Správa a řízení společnosti – řešení dělby zásadních kompetencí vrcholových orgánů obchodních společností, s důrazem na problematiku vlastnických vztahů a systémů, jimiž vlastníci upravují svá práva při řízení těchto společností

zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Společnost s ručením omezeným

- **Nejvyšší orgán – valná hromada** (všichni společníci)
  - rozhoduje o změně společenské smlouvy, volí jednatele, členy dozorčí rady, likvidátora, prokuristu, schvaluje účetní závěrku, způsob rozdělení zisku, resp. úhrady ztráty, rozhoduje o přeměně společnosti atd.
- **Statutární orgán – jednatel / jednatele**
- **Kontrolní orgán – dozorčí rada** (fakultativně)
  - dohlíží na činnost jednatelů, nahlíží do účetních knih, výkazů, dokladů a jiných dokumentů, podává roční zprávu o své činnosti valné hromadě atd.

Akciová společnost

- **Nejvyšší orgán – valná hromada** (všichni akcionáři)
  - rozhoduje o změně stanov, rozhoduje o změně výše základního kapitálu, volí a odvolává členy představenstva nebo statutárního ředitele, pokud stanovy neurčují, že tato působnost náleží dozorčí radě, volí a odvolává členy dozorčí rady nebo správní rady a jiných orgánů určených stanovami, schvaluje účetní závěrku, způsob rozdělení zisku, resp. úhrady ztráty, rozhoduje o zrušení společnosti atd.
- **Koncepce statutárního a kontrolního orgánu** – 2 možné varianty:
  - dualistický systém
  - monistický systém.

Akciová společnost – pokrač.

- **Dualistický systém:**

- **statutární orgán – představenstvo** (je jmenováno a odvoláváno valnou hromadou nebo dozorčí radou)
- **kontrolní orgán – dozorčí rada** (je jmenována a odvolávána valnou hromadou)

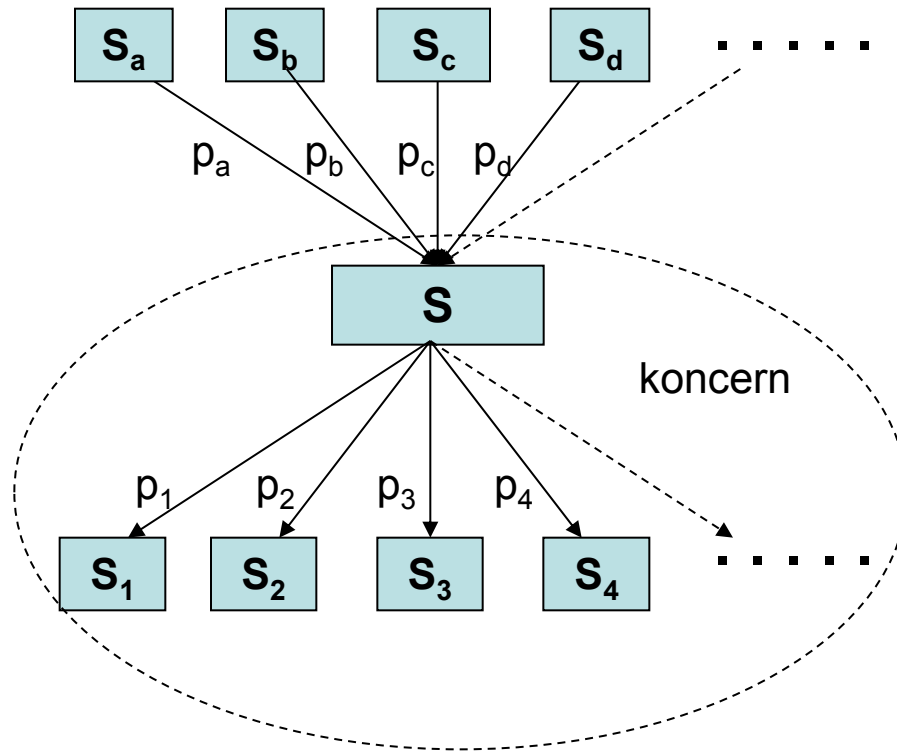
- **Monistický systém:**

- **statutární orgán – statutární ředitel** (je jmenován správní radou)
- **řídící a kontrolní orgán – správní rada** (je jmenována a odvolávána valnou hromadou).

Varianty dělby moci mezi vlastníky a manažery

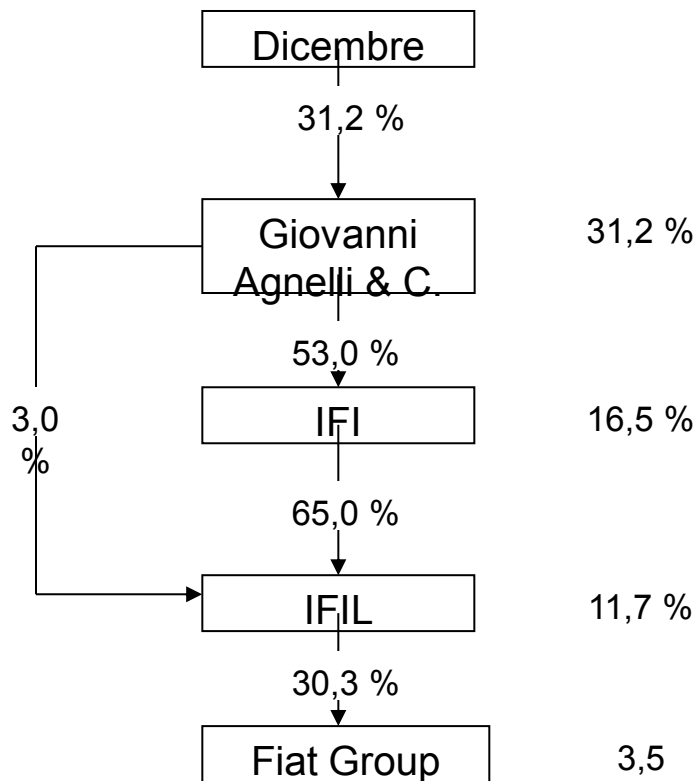
- **Varianta A:** Podnik řízený vlastníkem
  - vlastníci sami vykonávají hlavní řídicí funkce (u s.r.o. společníci vykonávají funkce vrcholového managementu)
- **Varianta B:** Kombinace podniku řízeného vlastníky a managementem
  - do systému řízení vstupuje profesionální manažer, ale vlastníci si ponechávají oprávnění jednatelů nebo představenstva
- **Varianta C:** Podnik řízený managementem
  - vlastníci se řízení podniku (zásadně) nepodílejí.

3. Podnikatelská seskupení

- osoba ovládající
- osoba ovládaná

Příklad tzv. kaskádových vlastnických struktur k ovládnání velkých společností relativně malým vlastnickým podílem - *Fiat Group*

Využívání tzv. kaskádových (pyramidálních) vlastnických struktur pro ovládnání obrovských nadnárodních společností relativně malým vlastnickým podílem.

Společnost na vrcholu kaskády je soukromá a její dominantní vlastník má dostatek hlasů k tomu, aby si zajistil majoritní, nebo alespoň kontrolní podíl ve všech společnostech (článcích) kaskády. Za příklad může sloužit způsob, kterým je ovládáno největší italské průmyslové uskupení, společnost Fiat.

John Elkann

Struktura tohoto ovládnání je uvedena na obrázku. Mužem, který kontroluje skupinu Fiat je John Elkann, vnuk a hlavní dědic Giovanni Agnelliho, který řídil tento průmyslový kolos až do své smrti v roce 2003. John Elkann ovládá společnost Dicembre, která má vlastnický podíl ve výši 31,2 % ve společnosti s ručením omezeným Giovanni Agnelli & Co. Daný podíl je pro kontrolu této společnosti postačující, a to z toho důvodu, že zbývajícími vlastníky jsou ostatní členové rodiny Agnelli, kteří se však na řízení nepodílí. Společnost Giovanni Agnelli & Co je majoritním vlastníkem společnosti IFI (Istituto Finanziario Industriale), kde má vlastnický podíl 53 % a tato společnost je pak majoritním vlastníkem společnosti IFIL, kde její vlastnický podíl činí 65 %. Obě tyto společnosti (IFI a IFIL) jsou veřejně obchodovatelnými společnostmi. Společnost IFIL má vlastnický podíl ve skupině Fiat 30,3 %, což s ohledem na vlastnickou strukturu postačuje k její kontrole.

Všechny společnosti v dané kaskádě jsou takto ovládané Johnem Elkannem, resp. jeho společností Dicembre. Podíl jeho vkladu v jednotlivých článcích kaskády přitom klesá, v jejím posledním článku - ve skupině Fiat, kterou takto ovládá - činí pouhých 3,5 %. Je zřejmé, že díky kaskádové struktuře lze s velmi nízkým vlastnickým podílem ovládat obrovský ekonomický potenciál.

Literatura

Blažek, L., Šafrová, A. *Nadnárodní společnosti v České republice*. Praha : C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-478-0.

Čvančarová, Z., Hučka, M., Kubíček, A., Malý, M. *Mezinárodní správa společností*. Praha : C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-482-7.

Dignam, A., Galanis, M. *The The Globalization of Corporate Governance*. Farnham : Ashgate Publishing Limited, 2009. ISBN 978-0-7546-4625-9.

Hučka, M., Malý, M., Okruhlica, F. *Správa společností*. Praha : Kernberg Publishing, 2007. ISBN 978-80-903962-0-3.

Okruhlica, F. *Vlastnícka správa spoločnosti*. Bratislava : Iura Edition, 2013. ISBN 978-80-8078-603-8.

Kislingerová, E. *Sedm smrtelných hříchů podniků*. Praha : C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-495-7. (kapitola 4)